

25 ANYS DEL CASAL DELS AVIS

Equip tècnic i treballadores de la Fundació Can Codina

El passat 2010 es van celebrar els 25 anys de la posada en marxa del Casal dels Avis, un equipament que al llarg de la seva història ha sabut adaptar-se als canvis i a les noves necessitats de la població. En són exemples la creació dels habitatges tutelats i de la Fundació Can Codina. En el següent article coneixerem quina és la història del casal explicada pels seus propis treballadors i treballadores.

"Avui s'ha obert la residència de Tona regentada per Obra de Maria. Al matí, a les 9, la celebració i participació en la missa de l'església parroquial per part del servei de la residència, ha representat l'inici d'allò que esdevindrà el tarannà i el treball amb els avis a partir del present (...)" (1 d'abril de 1985)

Aquestes paraules recollides per Amadeu Lleopart en el *Dietari de la Residència*, són la culminació d'un projecte que s'havia iniciat amb l'alcalde Ramon Colom i el seu equip de govern, el novembre de 1980. Ens explica Esteve Puigferrat, regidor en aquella legislatura, que ja s'havia fet el trasllat de l'Ajuntament a l'edifici actual, i s'havia aconseguit mantenir l'antic edifici com a patrimoni de Tona. També s'havia generat la necessitat de trobar un recurs per acollir veïns del municipi que no podien tenir cura de si mateixos. Amb aquest context, es parlava de la construcció d'un casal d'avis per als jubilats a la planta baixa de l'antic edifici de l'ajuntament, pensat com a llar de jubilats. Això valia diners i només tenien dos milions de pessetes.

La tardor de 1978 es va crear el Centre Mèdic Psico-pedagògic d'Osona. Era una fundació amb un patronat amb representants de diferents municipis de la comarca, que se sustentava amb les aportacions que es feien des dels ajuntaments. L'Esteve era vocal del patronat representant l'Ajuntament de Tona. Durant

una reunió de patronat, el Sr. Vaqué, alcalde de Sant Pere de Torelló, va comentar que la Direcció General de Serveis Socials, la qual dirigia el seu germà, disposava de 60 milions de pessetes que es volien destinar a la construcció de casals d'avis.

L'endemà mateix, l'Esteve se'n va anar a Barcelona i va demanar de parlar amb el Director General de Serveis Socials. El van atendre aquell mateix dia. Mentre s'esperava, pensava que hauria de demanar sis milions de pessetes per tal de rebre'n tres. Així, amb els altres dos que ja tenien, podrien adequar els baixos de l'edifici. Aquella reunió va ser més productiva del que es podia esperar. Va sortir amb setze milions de pessetes! Això donava per molt més del que havien previst. Ens diu l'Esteve que van jugar a favor dues coses: per una banda es disposava d'un edifici i solar al bell mig del poble, i per l'altra ja tenien el projecte fet i a punt de començar. Era un moment en que es prioritzava que hi hagués una residència a cada poble, per a la gent del propi municipi. Tot plegat va ser un compendi de circumstàncies que va permetre la construcció del casal dels avis ja com a residència d'avis.

Cada dimarts al matí es feia visita d'obres per fer-ne seguiment i veure'n l'evolució. A la visita hi assistien l'Esteve Puigferrat, en Josep M. Claparols, en Josep M. Jofre i en Jaume Caralt, de l'empresa Obres Ferreria. L'Esteve recorda que el Director General va venir a fer una visita d'obres per valorar l'estat del projecte, i se'n va endur tal impressió, que va dir: "El que teniu vosaltres no és una residència, és una bombonera!". La posada en funcionament del Casal dels Avis va venir acompanyada d'un nou consistori, presidit per l'alcalde Lluís Mauri, i amb Teresa Mirambell com a regidora de Sanitat i responsable directa de posar-la en marxa. Es va contactar amb la Sra. Francesca Enrich Caldero, presidenta de l'entitat benefico-social Obra de Maria, de Calella, perquè portessin la gestió directa de la residència. Es va escollir l'Obra de Maria perquè se'n tenien bones referències, ja que el municipi de Sant Quirze de Besora hi tenia conveni, i tant l'Ajuntament com la població n'estaven contents.

Llegim en el contracte que signà l'Ajuntament amb l'Obra de Maria: "III- L'Obra de Maria té entre els seus objectius principals l'assistència material i espiritual de persones que es trobin dintre la tercera edat, carents de mitjans de subsistència o mancats de recolzament moral." (Tona, 10 d'octubre de 1985). En un conveni signat en la mateixa data s'acordava: "Que el cànon mensual a satisfer per l'Ajuntament serà la quantitat de 4.000 pessetes per mes i avi internat a la Residència, veí de Tona."

El 14 d'abril de 1984 es va fer la posada de "l'última teula" per part del Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol. Però no es va iniciar el funcionament ordinari fins el dia 1 d'abril de 1985.

"El servei està format per Dolors Escalé, M. Àngels Blanch, Montserrat Cabanas, Encarna Navarro (cuinera), Núria Miralda (responsable) i Amadeu Lleopart. En aquest senzill començament d'activitat també hi ha participat la Sra. Paquita Enrich (fundadora i directora d'Obra de Maria), la Lolita (col·laboradora que, sembla ser, estarà uns quants dies a la residència de Tona), la Cati (*àvia* - malgrat ser soltera- i resident a Obra de Maria de Calella) i Teresa Mirambell (actual regidora de Sanitat de l'Ajuntament tonenc)." (*Dietari de la Residència*, 1 d'abril de 1985)

Explica Teresa Mirambell que els mesos previs a la

posada en marxa de la residència, anava pel carrer observant la gent que passava per veure qui reunia el perfil adequat per formar part de l'equip que treballaria a la residència. Destaca al mateix temps, la importància de la participació de la gent de Tona en aquest inici del Casal dels Avis. Un grup de voluntàries van organitzar una tómbola (tradicció que encara perdura dos cops l'any) per recollir diners per comprar part de l'equipament, mobles i cortines per al Casal. També es van fer fins a tres desfilades organitzades per comerços i perruquers de Tona, amb el mateix objectiu.

"Diumenge, 14 d'abril de 1985.

Hi ha hagut una desfilada de models que han presentat pentinats de la Perruqueria Neus i mostres de confecció de Modes Fina Serra i Sastreria Serra. S'ha portat a terme al Cinema Orient, cedit gratuïtament. La finalitat de l'acte era recollir diners per comprar alguns electrodomèstics per a la residència."

La Sra. Paquita era la fundadora de l'Obra de Maria. Una persona amb uns valors cristians i morals excepcionals, i amb una vida dedicada a tenir cura de les persones més desfavorides i soles. La seva presència al Casal d'Avis va ser constant. Cada any per la diada de la Mare de Déu del Carme convidava a avis i treballadors de la residència a la festa que feien a la residència de Calella, de la qual ella n'era directora i fundadora. Això és només una mostra de la implicació

Els habitatges tutelats. Al fons, la xemeneia de la fàbrica de cadires Can Codina (Foto Fundació Can Codina)

Façana de l'edifici del Casal dels Avis, al carrer de Barcelona núm. 23 (Foto Fundació Can Codina)

Descans dels treballadors del Casal en el seu primer dia de funcionament, l'1 d'abril de 1985 (Foto Fundació Can Codina)

Celebració dels deu anys de funcionament de l'equipament (Foto Fundació Can Codina)

*Moment en què el president de la Generalitat, Jordi Pujol, posa l'última teula a la coberta de l'edifici (14 d'abril de 1984)
(Foto cedida per Dolors Escalé)*

que hi havia a tots nivells amb el Casal dels Avis. Implicació que vint-i-cinc anys més tard perdura i va en augment, i fa que puguem considerar que realment el Director General de Serveis Socials tenia molta raó quan deia allò de "teniu una bombonera!".

La inauguració oficial del Casal dels Avis va ser el 28 d'abril de 1985. Va ser festa grossa. Van arribar un munt de visitants provinents d'altres cases regides per l'Obra de Maria, autoritats diverses, i, per suposat, familiars, tonencs i tonenques. Es va concelebrar una missa, i posteriorment, coincidint amb l'aniversari de la parella de gegants de Tona, va començar una cercavila de parelles geganteres per davant la residència, que va ser el gaudi de les àvies i la resta de convidats. Es va celebrar un dinar de germanor al col·legi Pive. A les acaballes del dinar es van produir diversos parlaments de les autoritats presents a l'acte, entre elles el president del Parlament de Catalunya, el Sr. Miquel Coll i Alentorn. Un gran dia.

El Casal dels Avis amb els anys ha anat patint canvis. Les necessitats de la gent gran han canviat, i les exigències normatives també. Es van haver d'habilitar

habitacions dobles, fins i tot triples ja que la demanda creixia. Però al mateix temps, s'havia de procurar fer-ho dins els marges que l'administració legalment permetia. La gestió del Casal dels Avis es va anar complicant, i s'havia d'adequar a un nivell més alt de professionalització.

Per això, l'abril de 2002 l'Ajuntament va constituir la Fundació Can Codina, a la qual se li va traspasar la gestió del Casal dels Avis, sota la direcció de Rosó Oliva. La Fundació, amb un primer patronat format pels patrons fundadors Josep Picó, com alcalde, M. Antònia Serra, com a regidora de Benestar Social, i Joaquim Romeu com a regidor de l'Ajuntament, havia d'actuar en matèria assistencial i de serveis socials dins les àrees d'atenció a la gent gran, i a les persones amb manca d'autonomia personal i amb disminució psíquica, física o sensorial i/o amb problemes d'exclusió social; així com en la realització d'activitats de prevenció, protecció i promoció social. La bona entesa amb Obra de Maria va facilitar aquest canvi d'etapa.

L'Ajuntament i els diferents patronats de la Fundació sempre han treballat per dotar el centre dels recursos necessaris per adequar-se al marc normatiu vigent, i

Equip tècnic i treballadores del Casal, amb els residents (Foto Fundació Can Codina)

perquè el centre tingui un equip de professionals multidisciplinar, que ofereixin als usuaris i a les seves famílies una atenció integral i individualitzada de qualitat.

S'ha potenciat el Centre de Dia, que va obrir els seus serveis el 1998, i actualment ofereix una àmplia cartera de serveis: acolliment diürn complet, servei de menjador, assistència a les activitats de grup... Podem dir que tenim un centre de dia amb un potencial immens, liderat per la terapeuta ocupacional i que compta amb múltiples col·laboracions per tirar endavant els projectes que, sense descans, l'equip tècnic planteja. El servei de residència s'ha adaptat a la realitat social i actualment la meitat de les places són de finançament públic. Els usuaris que les ocupen reben ajuda econòmica a través de la Llei de Dependència. L'any 2008, tenint com alcalde a Josep Salom i a M. Rosa Planesas com a regidora d'Acció Social i Ciutadania, la Fundació Can Codina també assumeix la gestió dels Habitatges de Serveis, més coneguts com a pisos o habitatges tutelats. Aquest equipament municipal, adreçat a la gent gran, es va alçar als terrenys de l'antiga fàbrica de cadires Can Codina (la Xemeneia) essent alcalde en Josep Picó i regidora de benestar social Antònia Serra, i es va inaugurar el març de 1999. L'objectiu de la integració d'aquest equipament a la Fundació Can Codina és agrupar tots els equipaments i serveis adreçats a la gent gran sota el paraigua d'una Fundació que té per objectiu treballar pel benestar de

la gent gran. Al mateix temps permet optimitzar els recursos en uns moments on treballar per la sostenibilitat és prioritari.

Tot el que significa per als tonencs i tonenques el Casal dels Avis és fruit de la feina que totes les persones implicades hi aporten cada dia: treballadores, famílies, voluntaris, els mateixos residents... En paraules de Lourdes Bartrina, que va ser familiar d'un resident: "Vaig veure molt bé que en Ramon vingués a la residència, ja que veia que els cuidaven molt bé, el menjar era molt bo, anava net i polit... A la residència s'hi veia caliu, la gent era amable; en conclusió, una gran família". Actualment la Lourdes està vivint als habitatges de la Fundació, i en demanar-li què és el que li agrada més de la residència i dels "pisos", diu: "És el tracte i el *carinyo* que es dona als avis".

El personal de la residència fa unes emotives reflexions quan parla de la seva feina al Casal: "És una barreja d'emocions que poc a poc vaig aprenent a gestionar. (...) És com si fossin els teus avis i els tens tots allà vivint en la mateixa casa. Una casa petita amb espais petits, on no hi caben com voldríem, però que en el fons ens l'estimem tal com és perquè allà dins s'hi gestionen moltes emocions, experiències... (...). S'hi viu un tarannà molt especial, segurament gràcies a les cuidadores que atenen i estimen els avis com si fossin els seus propis pares; segurament gràcies a la voluntat i al sentiment que hi posen els familiars dels avis que en formen part; segurament gràcies a tota

aquella gent que sense estar-hi directament relacionada, vénen a estar-se amb els nostres avis, a donar-nos un cop de mà, a veure'ls..., i evidentment, gràcies als nostres avis. Tot això fa que quan tu arribes i vius tot això en primera persona se t'encomani aquest tarannà especial i tinguis ganes de participar-hi amb la mateixa il·lusió."

És significatiu que els professionals que dediquen el seu dia a dia a tenir cura dels nostres avis, se sentin privilegiats de treballar en aquest entorn. La vellesa és una etapa molt àmplia del cicle vital de la persona. És tota una vida viscuda, resultat de canvis, aprenentatges i experiències. La feina que cal fer des de la visió professional té l'objectiu d'aconseguir que el període final de l'etapa adulta sigui amb les millors condicions de salut possible i sobretot de confort.

El fet de cuidar és un procés en el qual s'hi barregen moments dolços i d'altres que no ho són tant. Per això les persones que tenen cura dia a dia de la relació amb els residents s'exposen a un desgast tant físic com emocional. Per prevenir i canalitzar totes les emocions i sensacions és important cuidar-se i trobar moments per dedicar-se a un mateix. Per atendre bé a la persona que ho necessita, cal que la persona que n'ha de tenir cura estigui bé.

Les famílies són fonamentals perquè els avis assoleixen aquest grau de confort tan merescut. El 2009 es va iniciar un grup de suport, dirigit per la psicòloga de la residència, per a familiars tant de residents com d'usuaris de centre de dia, amb l'objectiu principal d'oferir un espai a les famílies on poder compartir neguits. Aquest grup ha estat molt ben acollit i ha tingut un seguiment important, fent que se sentin part d'aquesta gran família. Se'ls va demanar una sèrie de reflexions sobre l'evolució del Casal dels Avis durant els seus 25 anys d'història, o per què el Casal i no una altra residència... :

- "És una residència que és del poble. Tots l'han vist engegar i pujar, i en algun moment hi ha ajudat o participat".

- "Bons treballadors. Tenen una cura especial dels residents. Els treballadors són un 20!"

- "Combina l'experiència de les treballadores del principi, amb la incorporació de la joventut i professionalitat de les noves incorporacions".

- "Tampoc volem una residència més gran si es perd el tracte familiar i totes les qualitats que aquesta residència té".

- "Les obres han millorat la qualitat de vida".

S'ha treballat molt per adequar de la manera més òptima els espais disponibles. El 2010 es va fer una petita ampliació i adequació dels espais i es va canviar part de l'equipament, amb l'objectiu de millorar el confort. També aquest any es van celebrar els 25 anys de funcionament. Va ser un any molt especial. Als actes propis de celebració, s'hi va sumar el desenvolupament del projecte "Fent memòria a través dels animals, records viscuts i moments presents". Aquest projecte subvencionat per l'obra social de La Caixa incloïa teràpia assistida amb animals, i una sèrie de sortides a diferents àmbits relacionats amb els animals, que va mobilitzar moltíssimes persones.

Dels actes de celebració caldria destacar dos moments: la gravació d'un lipdub del Casal amb la col·laboració de més de 300 persones, inclosos els avis, i la inauguració dels espais ampliat del Casal. La participació en ambdós actes reflecteix l'estima que el poble de Tona té pel Casal.

"Tenim la gran sort de poder viure diferents experiències al costat de molta gent gran. Hi ha molta gent gran als serveis de la Fundació Can Codina, que a part de tenir molta experiència i un gran camí viscut, són PERSONES GRANS i darrera CADA PERSONA GRAN HI HA UNA GRAN PERSONA. Donem les gràcies a tots ells, i a totes les famílies per donar-nos l'oportunitat de cuidar-los en aquesta etapa de la vida. Per nosaltres és tot un privilegi. Gràcies per la confiança que es presta en un equip humà de persones que tenen cura dia rere dia."